

Список використаних джерел:

1. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / А.А. Григорук, М.С. Палюх, Л.М. Литвин, Т.Д. Літвінова. Тернопіль, 2002. 304 с.
2. Івасів Б.С. Гроші та кредит: Підручник. Вид. 3-тє, змін. й доп. Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. 528 с.
3. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика. Навчальний посібник / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер // Центр учбової літератури Київ, 2013. 578 с.
4. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. К.: Знання, 2008. 564 с. URL: http://pidruchniki.com/14360106/bankivska_sprava/teoretichni_kontseptsiyi_kredit_u_rozvitok.
5. Демківський А.В. Гроші та кредит: навч. пос. К.: Дакор, 2007. 528 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-8003.html>.
6. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 318 с. URL: http://pidruchniki.com/17190512/bankivska_sprava/kreditni_operatsiyi_bankiv.
7. Вовк В.Я. Кредитування і контроль: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 463 с. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/1776-11-sutnst-vidi-bankvskogokreditu.html>.
8. Бандурка О.М. Гроші та кредит / О.М. Бандурка, В.В. Глушенко, А.С. Глушенко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 368 с.
9. Руда О. Облік банківського кредитування сільськогосподарських підприємств / О. Руда // URL: http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_kampodilsk/sekcija_5_2013_04_18_19/oblik_bankivskogo_kredituvannja_silskogospodarskikh_pidpriemstv/25-1-0-544.
10. Міністерство аграрної політики України. URL: <http://minagro.gov.ua/node/17529>.
11. Украинский выбор: правда народа. URL: <http://vybor.ua/article/economika/problemy-kreditovaniya-agrariev-v-ukraine.html>.
12. АПК Информ. URL: <https://www.apk-inform.com>.
13. Макухіна Я.О. Кредитування агропромислового комплексу України / Я.О. Макухіна // URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=66809.6>.

УДК 336.71:77

Рибалко О.П.,
аспірант,*Київський університет ринкових відносин***ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЇ
КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**

Рибалко О.П. Парадигма розвитку стратегії кредитної політики комерційного банку. Автором висвітлено роль кредитної стратегії у забезпеченні ефективної діяльності комерційного банку. Сформовано систему основних цілей кредитної стратегії банку. Увагу приділено адаптивності діяльності банку до можливих змін умов функціонування кредитного ринку. Наголошено, що кредитна стратегія дає змогу раціонально використовувати кредитні ресурси, своєчасно запобігати появі кредитного ризику. У статті запропоновано схему формування і реалізації кредитної стратегії банку.

Ключові слова: комерційний банк, кредитна політика, стратегія кредитної політики, ефективність, кредитні операції, ризику, кредитний портфель.

Рибалко А.П. Парадигма развития стратегии кредитной политики коммерческого банка. Автором рассмотрена роль кредитной стратегии в обеспечении эффективной деятельности коммерческого банка. Сформирована система основных целей кредитной стратегии банка. Внимание уделено адаптивности деятельности банка к возможным изменениям условий функционирования кредитного рынка. Отмечено, что кредитная стратегия позволяет рационально использовать кредитные ресурсы, своевременно предотвращать появление кредитного риска. В статье предложена схема формирования и реализации кредитной стратегии банка.

Ключевые слова: коммерческий банк, кредитная политика, стратегия кредитной политики, эффективность, кредитные операции, риски, кредитный портфель.

Rybalko A.P. Paradigm of development of the strategy of commercial bank's credit policy. The author describes the role of the credit strategy in ensuring the effective operation of the commercial bank. The system of the main objectives of the bank's credit strategy is formed. Attention is paid to the adaptability of the bank to possible changes in the conditions of the functioning of the credit market. It is emphasized that the credit strategy allows to use credit resources rationally, prevent the emergence of credit risk in a timely manner. In the article the scheme of formation and realization of the bank's credit strategy is offered.

Key words: commercial bank, credit policy, strategy of credit policy, efficiency, credit operations, risks, loan portfolio.

Постановка проблеми. Найпоширенішою операцією комерційних банків, яка дає їм можливість отримати основну частину доходу, є надання кредитів. Однак загальні тенденції сучасного розвитку кредитних операцій вітчизняних банків свідчать про суттєве послаблення ролі банківського кредиту в забезпеченні виробничого сектору додатковими фінансовими ресурсами. Саме тому одним із головних завдань, що виникають у банківських установах, є розроблення ефективної кредитної політики.

Більшість банківських установ орієнтуються лише на реалізацію короткострокових цілей, в результаті чого погіршується їх дохідність та фінансова стійкість. Нині значної актуальності набуває необхідність перспективного управління кредитною діяльністю, яке би базувалося на науковій методології передбачення її напрямів, адаптації до загальних цілей розвитку банку й умов мінливого зовнішнього економічного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження організації кредитної політики та процесів банківського кредитування зробили такі вітчизняні вчені, як О.О. Непочатенко О.О. [6], І.В. Карбівничий, І.В. Сало [8], Ю.О. Русіна [7], М.В. Тарасюк [9] тощо. Однак недостатньо уваги приділено адаптації кредитної політики банків до мінливих кризових умов економічного простору. Тому питання створення ефективного механізму формування та реалізації кредитної політики банку потребують подальших наукових досліджень і розробок.

Формування цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретичних основ розвитку стратегій кредитної політики комерційного банку.

Виклад основного матеріалу. Кредитна політика для банківської установи є основою її кредитної діяльності, яка узгоджується із загальною концепцією розвитку банку, що дає змогу досягти взаємозв'язку стратегії та тактики банку у сфері кредитування. Поєднуючи стратегічні цілі з тактичними завданнями, а також стратегічне та тактичне планування щодо реалізації їх на практиці, кредитна політика дає змогу банківським установам уникати у своїй діяльності проблем та досягти більш повної реалізації себе на фінансовому ринку [2, с. 293].

Основою формування кредитної політики банку є її цілі та завдання. Розробляючи кредитну політику як елемент банківської політики, слід підкреслити, що її цілі перебувають у зв'язку із загальними стратегічними цілями банку, збігаються з цілями його банківської політики.

Сучасна система кредитування побудована на ліберальній основі: клієнт не закріплюється за банком, а сам вибирає кредитну установу, послугами якої він хотів би користуватися; йому надано право відкривати позичкові рахунки не в одному, а в декількох банках. Лібералізація системи кредитування розширює можливість клієнта в отриманні кредиту та створює умови для розвитку міжбанківської конкуренції. Комерційні банки у проведенні кредитної політики виходять із необхідності забезпечення поєднання інтересів банку, його акціонерів, вкладників та клієнтів з урахуванням загальнодержавних інтересів.

Для забезпечення ефективної кредитної політики банку мають бути поставлені такі завдання, як:

– забезпечення надання якісних кредитів, тобто таких кредитів, які забезпечують адекватний процентний дохід навіть за негативних змін макроекономічних умов або за змін умов функціонування банківського сектору;

– забезпечення прибутковості кредитного портфеля. Вартість кредиту повинна відповідати прогнозованому (розрахунковому) ступеню індивідуального кредитного ризику, а дохідність кредитного портфеля – плановому рівню;

– забезпечення зростання обсягів кредитного портфеля. Метою діяльності банку є довгострокове стабільне зростання прибутковості бізнесу. Це зростання не може бути забезпечене, по-перше, без формування якісного портфеля кредитів; по-друге, без досягнення оптимального співвідношення між рівнем прибутку і ризику.

Організація формування та реалізації кредитної політики банку – це сукупність прийомів і методів раціонального поєднання елементів керуючої підсистеми (суб'єктів управління) із внутрішніми факторами, що впливають на формування кредитної політики в часі та просторі [5]. Під час розроблення кредитної політики банку має бути передбачений можливий діапазон моделей прийняття відповідних управлінських рішень, використання нових кредитних інструментів, впровадження нових інноваційних технологій здійснення кредитного процесу, які б давали змогу враховувати можливі зміни зовнішніх і внутрішніх умов кредитної діяльності.

Ефективним інструментом, за допомогою якого можна було би здійснювати перспективне управління кредитною діяльністю банку, є кредитна стратегія. Чітко визначена кредитна стратегія дає змогу раціонально використовувати кредитні ресурси, своєчасно й адекватно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, запобігати появі кредитного ризику чи знизити його рівень, покращити показники надійності і стабільності. Розроблення і послідовна реалізація якісної, гнучкої та ефективної кредитної стратегії – основна проблема стійкого розвитку кожного банку [1, с. 632].

Система основних цілей кредитної стратегії комерційного банку повинна включати:

– забезпечення найвищого рівня дохідності кредитних операцій та акціонерного капіталу банку за мінімального рівня ризику;

– підтримання оптимального співвідношення джерел залучення і напрямів використання фінансових ресурсів;

– забезпечення фінансової стійкості банківської установи у проведенні кредитної діяльності;

– досягнення оптимального співвідношення між зростанням обсягу кредитних операцій та темпами підвищення їхньої якості;

– забезпечення оптимального та зваженого використання кредитних ресурсів;

– збільшення кількості клієнтів, яким пропонується надання якісних кредитних послуг;

– збереження високого рівня довіри з боку клієнтів та інвесторів до комерційного банку [3, с. 210].

Отже, кредитна політика комерційного банку як елемент загальної банківської політики найтіснішим чином пов'язана з депозитною політикою, є сукупністю стратегічних і тактичних рішень, які знаходять своє відображення у спеціальному документі, де визначаються перспективні і поточні цілі кредитування, його параметри та процедура, та реалізується через кредитний механізм [4, с. 109].

Кредитна політика складається зі стратегії і тактики банку щодо організації процесу кредитування. Тобто кредитна політика визначає основні напрями кредитного процесу, пріоритети, принципи та цілі певного банку на кредитному ринку – стратегію кредитної діяльності банку, а також передбачає застосування конкретних фінансових та інших інструментів, що використовуються у процесі реалізації кредитних угод, – тактику банку щодо організації процесу кредитування.

Стратегія управління кредитними операціями банку є процесом розроблення мети, завдань кредитної політики та вибору методів їх досягнення (рис. 1).

Під час визначення стратегічних цілей банку із приводу обсягів його кредитної діяльності, формування рівня кредитної ставки, форм і видів кредитування клієнтів мають бути прогнозовані та враховані певні зміни, які очікуються в цьому періоді на фінансовому ринку загалом та в тих його сегментах, в яких банк проводить свою кредитну діяльність. У зв'язку із циклічним розвитком і постійною мінливістю стану фінансового ринку, окремих його сегментів необхідно систематично вивчати стан його кон'юнктури для формування ефективної кредитної політики, її коригування в окремих напрямках.

На наш погляд, кредитна політика банку – це інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, кінцева мета якого – запобігання ризикам у досягненні ним стратегічних цілей. Реалізація кредитної політики забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком за забезпечення належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

Сьогодні, функціонуючи в нестабільному середовищі і не маючи репрезентативної інформації про контрагентів, банки повинні розробляти і стратегію кредитного ризик-менеджменту за допомогою збалансованості стратегічних і тактичних методів управління.

Аналізуючи позиції різних авторів [8; 9] щодо сутності кредитної політики, необхідно враховувати кінцеву мету щодо формування оптимальної структури кредитних вкладень. За таких обставин необхідно визначити стратегічні цілі кредитної політики банку, що будуть слугувати основою кредитної діяльності. До основних цілей можна віднести:

- задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування відповідно до різних видів кредиту, що їх пропонують на ринку;
- отримання прибутку.

Загалом стратегія кредитної політики полягає у виборі пріоритетів, принципів та цілей банку на кредитному ринку. У тактичній частині виділяють інструменти, які використовуються з метою реалізації цілей банку під час здійснення кредитних операцій, правила їх здійснення, порядок організації кредитного процесу. З метою ефективної реалізації розробленої кредитної стратегії банки в сучасних умовах мають розробляти власну внутрішню кредитну політику та запроваджувати механізми її здійснення. Водночас кредитна стратегія банку повинна сприяти моделюванню повноцінних кредитних відносин, які б максимально задовольняли потреби суб'єктів ринкових відносин.

Висновки. Кредитна політика є важливим інструментом досягнення визначених перед банком цілей та завдань. Провідна її роль полягає у зростанні конкурентних переваг, що виражається в максимізації прибутку і мінімізації ризиків у процесі формування ресурсної бази та ефективного розміщення залучених ресурсів. Кредитна політика зумовлює організацію кредитної діяльності банківської структури, стає основою для всього процесу кредитування, визначає його параметри та особливості.

Кредитна стратегія, яка є складовим елементом кредитної політики комерційного банку, встановлює межі, в яких повинні реалізовуватися завдання стратегічного плану діяльності. Під час формування цієї стратегії

Рис. 1. Формування стратегії кредитної політики комерційного банку

Джерело: складено автором на основі матеріалів джерел [8; 9]

необхідно використовувати інструменти кредитного механізму та науково-обґрунтовані підходи до вдосконалення кредитного процесу. Ефективний стратегічний план має відображати програми діяльності кредитних підрозділів банку для забезпечення адаптивності

поставлених цілей до середовища функціонування банківського сектору. Для успішного та прибуткового розвитку комерційного банку стратегія кредитної політики має спиратися на синергію пріоритетів, принципів та цілей банку на кредитному ринку.

Список використаних джерел:

1. Балянт Г.Р. Вдосконалення кредитної стратегії банку в контексті управління кредитним ризиком / Балянт Г.Р. // Молодий вчений. 2016. № 12.1(40). С. 632–636.
2. Волкова Н.І. Вибір кредитної стратегії банками України / Волкова Н.І. // Науковий вісник НЛТУ України. 2014. № 24.3. С. 291–301.
3. Гребенюк Л.А. Основи формування кредитних стратегій банку / Гребенюк Л.А. // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. 2012. № 2. С. 208–213.
4. Золотарьова О.В. Концепція кредитної політики комерційного банку та можливості підвищення її ефективності / Золотарьова О.В., Півняк Ю.В., Мартиненко П.Ю. // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 9.2. С. 108–112.
5. Іванова І.А. Формування ефективної кредитної політики в умовах фінансово-економічної нестабільності / І.А. Іванова, Д.В. Дмитренко // URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15074535487158.pdf>.
6. Непочатенко О.О. Гармонійність кредитної політики банків / О.О. Непочатенко, Н.Л. Правдюк, О.О. Любар // Зб. наук. пр. Уманського нац. ун-ту садівництва. 2012. Вип. 77, Ч. 2: Економіка. С. 329–336.
7. Русіна Ю.О. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку / Русіна Ю.О., Ковтун М.В. // Економіка. Управління. Інновації. 2014. № 1(11). URL: [http://www.eui_2014_1_52%20\(4\).pdf](http://www.eui_2014_1_52%20(4).pdf).
8. Сало І.В. Формування та реалізація кредитної політики банку: монографія / Сало І.В., Карбівничий І.В. К.: Кондор, 2017. 176 с.
9. Тарасюк М.В. Фінанси, гроші та кредит / Тарасюк М.В. К.: Кондор, 2016. 172 с.